

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA MATEMATIKY A DIDAKTIKY MATEMATIKY

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce	<i>Irena KARLÍKOVÁ, DiS.</i>
Název práce	<i>CLIL na 1. stupni ZŠ u žáků se SVP</i>
Autor posudku	<i>PhDr. Hana Moraová, Ph.D.</i>

Cíle (stanovení, splnění, reflexe splnění)

Cílem předložené diplomové práce je zkoumat využití metody CLIL ve výuce na 1. stupni. Autorka zjišťuje, zda lze tuto metodu použít o při výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) – jak se specifickými poruchami učení (SPU), tak i žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí (SZP). To je velmi zajímavě zvolený cíl. V odborné i neodborné veřejnosti probíhají diskuze, zda CLIL není příliš akademicky zaměřený a zda je vhodný opravdu pro každého žáka. Výzkum v této oblasti schází a s ohledem na aktuálnost tématu je velmi vítaný.

Autorka diplomové práce si pro svoji diplomovou práci zvolila akční výzkum – zkoumá a analyzuje vlastní výukový experiment na ZŠ J. J. Ryby v Rožmitále pod Třemšínem. Ve své třídě v rámci předmětů vlastivěda, přírodověda, anglický jazyk a český jazyk a literatura realizovala čtyřhodinový výukový experiment. V rámci experimentu autorka odučila vybrané lekce z učebnice *The CLIL Resource Pack*.

Předností výzkumu je využití možnosti, kterou výuka na 1. stupni nabízí, tedy propojení učiva ze 4 různých předmětů do jednoho celku. To je na 2. stupni složitější a vyžaduje spolupráci několika učitelů. Další výhodou autorky je, že pracuje se skupinou žáků, které autorka velmi dobře zná, a to včetně specifických obtíží žáků se SVP. V této části je patrný autorčin zájem o tyto děti a její dlouhodobá snaha jim pomoci.

Důležité je zjištění, že pro žáky ze SZP není metoda CLIL zátěží. Naopak, v rámci experimentu vedlo zařazení metody k velkému pracovnímu nasazení všech žáků ze SZP. Vzhledem k tomu, že výuka metodou CLIL nepředpokládá spolupráci rodiny, to, že žáci nemají dobré podmínky na domácí přípravu, je nijak neznevýhodňuje.

Slabinu výzkumu vidím v oblasti práce se žáky se SPU. Autorka materiály ze zvolené učebnice přejala bez úprav, tedy je nepřizpůsobila specifickým potřebám žáků se SPU. Po realizovaném experimentu a zkušenosti z něj navrhla možné úpravy výukových materiálů tak, aby byly pro žáky se SPU vhodnější. Upravené materiály ale již nebyly v praxi vyzkoušeny, což znemožňuje vyslovit jasný závěr, jak velkou zátěží metoda CLIL pro žáky se SPU je. V práci prezentované závěry týkající se úspěšnosti žáků se SPU v realizovaném experimentu vypovídají o tom, že při práci s neuzpůsobenými materiály byli méně úspěšní, nikoli o tom, jak jejich výsledky ovlivnila výuka metodou CLIL.

Z toho důvodu není možné říci, že se autorce podařilo zcela naplnit cíl, který si stanovila.

Obsahové části (úplnost, relevance, řazení)

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Rozdělení kapitol do jednotlivých částí není zcela logické. V teoretické části se autorka zaměřuje na metodu CLIL jako takovou a na metodu CLIL na 1. stupni. Měla do ní být zařazena ještě celá kapitola 3, v níž autorka představuje problematiku vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V teoretické části chybí v závěru část, která by se zaměřila na možná úskalí propojení obou oblastí – metody CLIL a žáků se

SVP. Empirická část by měla začínat až kapitolou 4 – samotným výzkumem. Empirická část je přehledně, logicky a srozumitelně členěná.

Odborná část (matematika/didaktika: náročnost, správnost, výstavba, konzistence apod.)

Po odborné stránce má práce mnoho zajímavých míst. Cenné jsou pasáže, ve kterých autorka reflektuje odučené hodiny, provádí a posteriori analýzu a navrhuje možné úpravy materiálů. Ocenit je třeba i snahu zařadit metodu CLIL na 1. stupeň a sledovat, jaký vliv má na školní úspěšnost žáků se SVP.

Přesto mám z hlediska odborného k práci několik připomínek:

1. Problematické je vyhodnocení úspěšnosti žáků srovnáním zhodnocení šesti pracovních listů s prospěchem žáka v předmětu. V celkovém hodnocení předmětu učitel zohledňuje celou řadu dalších faktorů, nejen výkon v testech.
2. Problematický je zadaný dotazník – sama autorka připouští, že některé položky se jí nepodařilo dobře zformulovat. Otázkou je, jakou vypovídací hodnotu o výuce metodou CLIL má subjektivní hodnocení obtížnosti výuky žáky – jak by žáci hodnotili obdobnou výuku v českém jazyce? A je špatně, pokud žáci vnímají jakoukoli výuku jako obtížnou?
3. Jedna z hodin v rámci výukového experimentu proběhla v hodině anglického jazyka, část žáků tedy přišla o jednu z hodin výuky.

Přínos (originalita, použitelnost apod.)

Práce se zaměřuje na aktuální téma. Snaha zkoumat vliv metody CLIL na specifickou skupinu žáků, tedy na žáky se SVP, je chvályhodná. Také zařazení výuky metodou na CLIL 1. stupeň je nosné téma.

Jako nejcennější část práce vnímám kapitolu 7, kdy autorka po zreflektování experimentu navrhuje možné úpravy použitého výukového materiálu tak, aby byl efektivnější a vhodnější pro žáky se SVP. S některými jejími závěry nesouhlasím – např. že by žáci se SVP neměli dostávat otázky, na něž není jednoznačná odpověď (str. 92), nebo že by žáci se SVP neměli sami řadit obrázky chronologicky (domnívám se, že pokud již dostanou příběh seřazený, přijdou o důležitý výstup z této aktivity; možná by stačilo fixovat na správné pozici dva z obrázků, což by se pro ně stalo oporou).

Celkově je způsob, jakým autorka nad jednotlivými úlohami přemýšlí, inspirující a přínosný. Například jako jednu z příčin neúspěchu žáků se SPU pojmenovává úlohy postavené na zrakové percepci a nabízí alternativní zadání. Právě autorčin způsob uvažování by mohl být inspirací pro další učitele, kteří se rozhodnout do hodin zařadit metodu CLIL a budou si připravovat materiály. Domnívám se, že kdyby autorka svoji práci postavila právě na a posteriori analýze a úpravě použitých materiálů se zaměřením na žáky se SVP a jejich vzdělávací potřeby, lépe by se jí podařilo dosáhnout cíle.

Formální náležitosti (gramatika, styl, typografie, grafické části, odkazy a citace, celková úprava)

Diplomová práce je pečlivě zpracována. Gramatika, styl i typografická úprava jsou na dobré úrovni. Autorka dobře a jasně formuluje, i když menšímu množství nepřesností se nevyhnula. Ať již nepřesností jazykových (*školy, aby zvýšili, str. 20; mimo jiné i díky špatné výslovnosti, str. 50*), terminologickým (*žáci se speciálními vzdělávacími problémy, str. 79*), nebo citačními (nepřesné uvedení děl v případě více autorů, např. na str. 30 má být v citaci Benešová a Valin, nikoli pouze Benešová, na str. 28 Marsh a Langé, nikoli pouze Marsh).

Zdroje (reprezentativnost, relevance, použití)

Autorka pracuje s kvalitními zdroji, které řádně cituje (s výjimkou několika špatně uvedených citací, viz výše). Doporučila bych jí seznámit se také s diplomovými pracemi zaměřenými na výuku metodou CLIL, které vznikly v předchozích akademických letech na KMDM. Jediné výhrady mám k části 3.3, kde autorka pracuje více méně jen s jedním zdrojem (Krejčová a Bednárová, 2018).

Aktuální znění Školského zákona v době odevzdání diplomové práce již nebylo znění z 15. února 2019, ale znění z 10. července 2020. Doporučila bych tedy namísto aktuálního znění v práci odkazovat na znění z 15. února 2019 (str. 44). Taktéž u Vyhlášky 27/2016 je třeba upřesnit, se kterým zněním autorka pracuje, neboť došlo k několika aktualizacím.

Vyjádření ke shodám v systému Theses: Systémem Theses byly nalezeny menší než 5 %. Jedná se jednak o formální náležitosti práce, které jsou předepsány, jednak o citování materiálů, z nichž autorka vychází. Všechny použité zdroje jsou v práci řádně citovány.

Další poznámky

Hodnocení: Práce splňuje požadavky na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Jedna z hodin v rámci výukového experimentu proběhla v hodině anglického jazyka, tedy třetina žáků o ni přišla. Pokud by nešlo jen o experiment, jak byste s touto situací naložila?
2. Jedním ze zjištění je, že žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí v hodinách vedených metodou CLIL pracovali nečekaně dobře. Připisujete to tomu, že v těchto hodinách se neprojevila zanedbaná domácí příprava. Otevíráte tím otázku rovných příležitostí ve vzdělávání. Jak myslíte, že by tyto děti měly být systémově podpořeny?
3. Na str. 29 uvádíte, že podle Benešové a Vallin se žáci v cizím jazyce zlepšují na základě vlastního sebehodnocení. Zdá se, že tato věta je vytržena z kontextu. Mohla byste upřesnit, jak to autorky v souvislosti s metodou CLIL myslí?

Datum a podpis autora posudku: 16. 8. 2020